

BABYOR ROK RUTH

Murung'agen e Re Ke Babyor Ney

Ngiyal' ni i gagiyeg e pi judge ma bay be' ni bpin nu Moab ni Ruth fithingan ni le'ay be' u Israel. Ma fa'ani yim' figirngin ni be' nu Israel, me par Ruth nrib yul'yul' ngak e chitiningin fa en figirngin nge ngak fare Got nu Israel. Me munmun me le'ay Ruth reb e pumo'on ni girdi'en fare pumo'on rok nike yim', me gargelnag bochi pagel ni Obed, mi Obed e chitamngin Jesse, mi Jese e chitamngin David, ni aram fare pilung nib th'abi ga' nu Israel.

Pi marang'ag ni bay ko Judges e be dag e pi gafgow ni yib ngak yu Israel ko ngiyal' nra pi'ed keru'rad ngak e Got rorad. Murung'agen Ruth e be dag rogon ni tow'athnag Got be' u yugu reb e nam ni bochan e toer ngak e Got nu Israel, ma aram me par nike mang bagayad fapi girdi'en Got nib yul'yul'.

Gathon e Re Ke Babyor Ney

Naomi ni sul nga Bethlehem ni yow Ruth 1:1–22

Ruth e mada'nag Boaz 2:1—3:18

Boaz e le'engiy Ruth 4:1–22

Elimelek nge girdi'en e tabinaw rok nranod nga Moab

¹ Pi rran nem ni pi'in tapuf oloboch e be gagiyeg-nag yu Israel e yib ba uyongol ko re nam nem. Mu Bethlehem, ni bay u lan e nam nu Judah, e yan be' nib mo'on riy ko nam nu Moab ni nge par u

rom ni bay n'umngin nap'an; me un le'engin nge l'agruw i pumo'on ni fak ngak ngranod. ² Elimelek fithingan e re mo'on nem; me Naomi fithingan le'engin, me Mahlon nge Kilion fithingan fa gali pumo'on ni fakrow. Yad girdi'en fare ke girdi' ko Efrath u Bethlehem in bay u lan yu Judah. Ranod nga Moab miyad par u rom. ³ Me yim' Elimelek me par Naomi ni go ir nge fa gali pumo'on ni fak, ⁴ mi yow le'engiy l'agruw i ppin u Moab; bagayow e gali ppin nem e Orpa, ma bagayow e Ruth. Tomuren ragag e duw nap'an ni kar pired u rom, ⁵ miki yim' Mahlon nge Kilion, me yan i par Naomi ni go ir nike yim' fa gali pumo'on ni fak nge figirngin.

Naomi nge Ruth nra sulow nga Bethlehem

⁶ Me munmun me rung'ag Naomi nike ayuweg SOMOL e girdi' rok ya ke dammalnag e woldug rorad; me fal'eg rogon ni nge chuw u Moab ni yad fa gali ppin ni le'engin fak. ⁷ Ma aram miyad chuw u rom ni ngar sulod nga Judah. ⁸ Machane nap'an ni kayad be yan, me ga'ar ngorow, "Mu sulow nga tafenmew ngam pirew rok e gali cha' ni chitingmew. Mang e yigi ayuwegmew SOMOL ni bod rogon ni um ayuwegew gag nge pi'in karm'ad. ⁹ I SOMOL e nge ayuwegmew nge bigimew miki yag ni un nga reb e mabgol nge yag reb e tabinaw ngak."

Ma aram me faray Naomi owcherow ni aram e ke fingichiyrow. Miyow pag lamrow ngalang ngar yorgow. ¹⁰ me lungurow ngak, "Danga'! Bay gu unew ngom ngdarod ngak e tirom e girdi'." ¹¹ Me

fulweg Naomi ni ga'ar, "Gal fakag, thingar mu sulow. Mang ni gimew ba'adag ni ngam'unew ngog? Gimew be finey ni ku rayag ni nggu diyennag l'agruw e pagel bayay ngam figirngiyew?" ¹² Mu sulow nga tabnaw romew; ya kug pilibthir nd-abkiyag ni gu un nga reb e mabgol. Ma gomang e fa'an mang e ku rayag, mu gu mabgol e nep' ney nggu fakay e pagel, ¹³ ma gur gimew ra sonnag row ngar ilal gow? Ra aram rogon mi gimew ra par ndab mu figirngiyew be'? Gal fakag, dangay, gimew manang ni ban'en ni dabyag. I SOMOL e ke togoplwug ngog, ma ke kireban'ug ngomew." ¹⁴ Mi yow pag lamrow ngalang bayay ngar yorgow; ma aram me faray Orpa owchen e chitiningin figirngin ni aram e ke fingichiy, me sul ngak e girdi' rok, machane Ruth e gamuchmuch ngak Naomi.

¹⁵ Me ga'ar Naomi ngak Ruth, "Mu sap! Fare pin ni le'engin walagen e pumo'on rom e ke yan ni aram e nge sul ngak e girdi' rok nge got rok; mu'un ngak ngam sulow nga tabinaw romew."

¹⁶ Machane me fulweg Ruth ni ga'ar, "Dab mu wenig ngog ni nggu pagem; ma dab mu guy rogon ni nge dab ku gu un ngom! Ya demturug e gin'en ni ga ra yan ngay, ma gu ra un ngom; ma demturug e gin'en ni ga ra par riy, ma gu ra un riy ko par. Girdi' rom e bayi mang girdi'eg; ma Got rom e bayi mang Got rog. ¹⁷ Ma gin ni bay mum' riy, e bay gum' riy, me ir e bay ni k'eygeg riy. Mang e yigi pag SOMOL e bin ga' e gechig ngog ni fa'anra gu pag yugu ban'en nge deregdown ni fa'anra gathi yam'!" ¹⁸ Ma fa'ani guy Naomi nike m'ay i leam-nag rok Ruth ni nge un ngak ngranow, ma daki

yog bbugithin. ¹⁹ Miyow yan ngar mada'gow nga Bethlehem. Ma fa'anra tawgow me yo'or lanyan' e girdi' u ga'ngin fare binaw, me ga'ar e pi'in ni ppin, "Gur fa'anem i Naomi eray?" ²⁰ Me fulweg ni ga'ar, "Dab mu pininged ngachaleg ni Naomi, mu pininged Marah ngog,"* ni bochan e Got ni Gubin ma Rayag Rok e ke tay e yafos rog nike mo'oy. ²¹ Fa'an gu chuw u roy ma bo'or ban'en rog, machane ke fulwegeg SOMOL ngaray ni dariy ban'en rog. Ere mang ni ngam pininged Naomi ngog ni SOMOL ni Gubin ma Rayag Rok e ke gechig nageg ke pi' e gafgow ngog?"

²² Irera' rogon ni sul Naomi u Moab ni yow Ruth, ni be' u Moab ni leay be' ni fak. Ra tawgow nga Bethlehem ko ngiyal' ni kan pignag e dum' *barley*.

2

Ruth ni maruwel u milay' rok Boaz

¹ Immoy be' ni girdi' rok Naomi ni Boaz fithingan, ni bo'or ban'en rok ma ba' ga' fan, ni girdi'en figirngin Naomi ni Elimelek. ² Me ga'ar Ruth ngak Naomi, "Mu pageg nggu wan nga milay' nggu kunuy wom'ngin e *barley* nike pag girdi'en e maruwel ndar feked. Gu manang nra gu pir'eg reb e mo'on nra pageg nggu maruwel rok."

Me fulweg Naomi ni ga'ar, "Fakag, mman."

³ Ma aram me yan Ruth nga daken e milay' ngi i lek keru' e pi'in yad be maruwel, ni aram e be kunuy wom'ngin e *barley* ni kan pag u but'. Me yan i puluw nga bangi milay' ni fen Boaz.

* **1:20 NAOMI . . . MARAH:** Naomi e fan ni Hebrew e "felan" me Marah e fan ni Hebrew e "mo'oy."

4 Me taw Boaz ni aram e ke yib u Bethlehem. Me ga'ar ngak fapi girdi'en e maruwel, "I SOMOL e ngi i par romed!" Miyad fulweg ni lungurad, "I SOMOL e nge ayuwegnem!" 5 Me fith Boaz e tapigpig rok ni be' ni be tay murung'agen e pi'in yad be maruwel rok Boaz ni ga'ar, "Mini' e fak e re rugod nem?" 6 Me fulweg fare tapigpig ni ga'ar, "I ir fare pin in be' u bang ni fa'ani un ngak Naomi u Moab ngaray. 7 Be yog ngog ni nggu pag nge lek keru' girdi'en e maruwel ngi i kunuy wom'ngin e *barley*. Ma ke maruwel ni kab kadbul ke mada' ko chiney ma ke tal ni nge yan i gif buchu'uw nga naun u milay'." 8 Me ga'ar Baoz ngak Ruth, "Fakag, mu telim ngog. Ngam tay ni kemus ni giney e milay' e ngu'um kunuy wom'ngin e *barley* riy; mu par u roy ngu'um un ngak e pi'in rugod ko maruwel. 9 Mu yaliyrad ngam guy e gin yad be maruwel riy, ma ga par rorad. Kugog ngak e pi pumo'on ni yad be maruwel rog ni nge dab rabad ra magawon niged gur. Mra yib e belel ngom, ma ga yan mu unum e ran ko fapi rume' ni kar suguyed ko ran." 10 Me siro' Ruth nge yan i math owchen ko but', me ga'ar ngak Boaz, "Gur e ri gab gol ngog. Mangfan be' ni nge gol ngak ba milekag?" 11 Me fulweg Boaz ni ga'ar, "Kanog ngog urngin ban'en ni kam rin' ni fan ngak e chitiningin figirngim ni ka nap'an ni yim' figirngim; ma kug nang rogon ni mu pag e chitamam nge chitinam nge nam rom nge rogon ni mub nga mub mu par nga fithik' girdi'en reb e nam ni da mu nangrad. 12 Mang e yigi pi' SOMOL puluwom ko tin ka mu rin'; mang e yigi pi' SOMOL puluwom ni polo', ni

fare Got nu Israel, ni ir e ka mub ni ngam naf nga tan pa'!" ¹³ Me fulweg Ruth ni ga'ar, "Ri gab gol ngog; kam pi' e athamgil nga lanin'ug ko thin ni ga be yog ngog nib munguy, ni yugu aray rogog ni de ta'reb tolngig ngak reb e pi tapigpig rom."

¹⁴ Me taw nga nap'an e abich me ga'ar Boaz ngak Ruth, "Moy iray; ngam fek bang e flowa ngam lthag nga fithik' e wayin nib mugnin ngam koy." Ma aram me yan i un ngak girdi'en e maruwel ko par nga but', me pi' Boaz e *grain* ngak ni kan urfiy; me kay nge fos, me aw boch ni de m'ay rok.

¹⁵ Ma fa'ani sak'iy nge yan ni nge kunuy e *grain*, me ga'ar Boaz ngak e pi tapigpig rok, "Dab mu talaged ni mus ni fa'anra kunuy e *grain* ko gin kan yuthumnag kan ulunguy ngay. ¹⁶ Mu girngiyed yu pa' e *grain* u fithik' e tin kam thum niked ngam paged nge yib i fek; ma dab mu puwan'gad ngak."

¹⁷ Ma aram mi i kunuy Ruth e *grain* u daken e gi milay' nem nge yan i gonowrug; ma nap'an e mu'i pirdi'iy, ma gonpan rliw' nge lal e pawn. ¹⁸ Me fek e tirok e *grain* nge sul ngalan binaw, me dag ngak e chitiningin figirngin urngin e *grain* nike kunuy. Miki pi' ngak e ggan ni aw ko fare abich ni un ngay.

¹⁹ Me fith Naomi ngak ni ga'ar, "U uw e mu kunuy e *grain* riy e daba'? Milay' rok mini' e um kunuy e *grain* riy? Mang e yigi fal'eg Got wa'athan e re mo'on nike mit owchen rom!" Me yog Ruth ngak Naomi ni i kunuy e *grain* u daken e milay' rok be' nib mo'on ni Boaz fithingan. ²⁰ Me ga'ar Naomi ngak, "Mang e fal'eg SOMOL wa'athan Boaz! I SOMOL e ma tay u gil' e tin ke micheg ngak e pi'in nib fos nge pi'in karm'ad." Me ul ul ngay nge ga'ar,

“Re mo'on nem e gadad girdi' ni rib chugur, ir reb e pi girdi' ni yalen ni nge ayuwegdow.” ²¹ Me ga'ar Ruth, “Ma ku er rogon nike ga'ar ngog e ngu'ug un ngak e pi tapigpig rok ngu'ug kunuy e *grain* nge mada' ko ngiyal' ni nga ni mu' i yuthumnag.” ²² Me ga'ar Naomi ngak Ruth, “Fakag, errogon, kabfel ni ngam un ko maruwel ko pi'in ppin ni yad ma maruwel u milay' rok Boaz. Ya ra milay' rok yug be' ma sana ra unib ni magawon nigem.” ²³ Ma aram mi i un Ruth ngak e pi tapigpig rok Boaz ko maruwel ngi i kunuy e *grain* nge yan i mada' ko ngiyal' ni ka ni mu' i thumnag gubin e *barley* nge *wheat* riy; ma aram mi i par rok fare pin ni chitiningin figirngin.

3

Ruth ni pir'eg be' ni nge figirngiy

¹ Me gar'ar Naomi ngak Ruth, “Fakag, thingar gu gay be' ngam figirngiy, nge yag reb e tabinaw ngom. ² Mu tay ngan'um ni Boaz, ni um maruwel-gad e tapigpig rok, e reb e girdi' rodow. Mu telim ngog; nep' ney e bayi gunugunuy e *barley*. ³ Ere mmaluk, ma ga florida, ma ga chuw ko bin th'abi fel' e mad rom; ma ga yan ko gin yibe gunugunuy e *barley* riy, machane ngam guy rogon ndabi nangem ni ga bay u rom nge yan i mada' ko ngiyal' nike mu' ko abich ma ke garbod. ⁴ Mu guy rogon ngam nang e gin nge pag ir riy nga but', ma nap'an ni bayi mol; ma ga yan mu chuweg e gulgul u daken e rifrif u ay, ma ga mol nga but' u rom. Ya bayi yog ngom e n'en ni ngam rin'.” ⁵ Me fulweg Ruth ni ga'ar, “Bay gu rin urngin e tin kamog.”

⁶ Ma aram me yan Ruth ko gin yibe gunugunuy e *barley* riy, me rin' urngin e ti keyog e chitiningin figirngin ngak. ⁷ Fa'ani mu' Boaz ko abich nge garbod, me par nike fel' laniyan'. Me yan i pag ir nga but' u to'oben fare ulung i *barley* nge mol. Me saf'og Ruth i yan nike n'ag lingan, nge yan i chuweg e gulgul u daken e rifrif u ay Boaz me pag ir nga but'. ⁸ Me yan i lukngun e nep' me yan i od Boaz ni nge pig me gin ngak fare pin nike pag ir nga but' u to'oben e rifrif rok! ⁹ Me ga'ar ngak, "Gur mini'?" Me ga'ar Ruth, "I gag Ruth, ni tapigpig rom. I gur reb e girdi' rog ni ga ba chugur, ni yalen ni ngam ayuwegneg, siro' ngom mu fekeg nggu mang le'engim." ¹⁰ Me fulweg Boaz ni ga'ar, "Fakag, mang e yigi fal'eg SOMOL wa'atham. Ka mu dag feni ga' e yul'yul' rom ko tabnaw ko n'en ni ka mu rin' e chiney ko tin ku'um rin' ngak e chitiningin figirngim. Go nap'an e ngam changarnag be' ni kab pagel, fa be' ni bfel' rogon ara ba gafgow, machane dam rin' ni aram rogon. ¹¹ Fakag, dab mu tamdag; ya urngin e girdi' u roy u lan binaw ni yad manang ni gur reb e bpin ni gab manigil. Bay gu rin' urngin e tin kam wenignag ngog. ¹² Rriyul', ni gag e reb e girdi' rom ni gub chugur ngom, nri yalen ni nggu ayuwegnem; machane ka ba' reb e pumo'on ni kab m'on rog. ¹³ Mu par u roy e nep' ney, ma bayi kadbul ma gadow guy rogon ngad nangew ko ba'adag e re mo'on nem ni ir e nge ayuwegnem fa dangay, fa'anra ba'adag me ere bfel'; ma ra dabi rin' me ere gu be yog u p'eowchen SOMOL ni be par nib fos ni bayi mang gag e gu ayuwegnem. Ere

mu thig nga but' ngam par nge kadbul.” ¹⁴ Ma aram me mol u to'oben rifrifen ay, machane me od ni kabay e lumor nge dab ni guy; ya Boaz e dabun ni nge nang be' ni immoy Ruth u rom.

¹⁵ Me ga'ar Boaz ngak, “Mu fek e re mad ni be'er ni kamon' nga daken e mad rom ngam filath nga but'!” Me rin' ni bod rogon nike yog, me pu'og Boaz gonap'an wugem e pawn e *barley* ngalan, me ayuweg Ruth ngar chibiyew ngalang ngar tew nga daken pon Ruth; ma aram me sul Ruth ngalan binaw nike fek. ¹⁶ Me sul ngak fare pin ni chitiningin fa'anem ni i figirngiy, me ga'ar fare pin ngak, “Fakag, mang e mrin'ew?” Me weliy Ruth ngak urngin e tin ke rin' Boaz ni fan ngak. ¹⁷ Me ga'ar Ruth, “Ma ku er rogon e pi *barley* ney ni ir e pi' ngog, ya ga'ar ngog e dab gu sul ngom ndab gu tel pa'ag nga ban'en.” ¹⁸ Me ga'ar Naomi ngak, “Fakag, mu gumaen' nigem nge mada' ko ngiyal' nike tamilang urngin ban'en; ya Boaz e gathi bayi toffan e daba' nge yan i mada' ko ngiyal' nike mu' i muruwliy rok e pi thin ney.”

4

Boaz ni le'engiy Ruth

¹ Me yan Boaz nga tagil' e mu'ulung ni bay u to'oben e garog ko binaw, me yan i par nga but'. Ka chingiyal' nem me yib e cha' ni ir e th'abi chugur ngak Elimelek, ni fa'ani ir e i weliy Boaz murung'agen, me ga'ar Boaz ngak, “Fager rog, moy mu par iray.” Ma aram me yan i par nga but'. ² Me pining Boaz ragag e pi'in pi'lal u lan binaw nge ga'ar ngorad, “Mu pired iray nga but' ”;

miyad par nga but'. ³ Me ga'ar ngak fa'anem ni ir e th'abi chugur ngak Elimelek u fithik' e girdi', "Chiney e ke sul Naomi u Moab ma ba'adag ni nge pi' ni chuway' fare gi binaw ni tafen Elimelek ni be' rodow, ⁴ me ere kug duwgiliy u wun'ug ni nggog ngom. Ere fa'anra ga ba'adag e gi binaw nem, me ere mu chuw'iy e chiney u p'eowchen e pi pi'lal ney ni kar pired nga but' u roy; mra dabum, ma ggog ngog nggu nang, ya mat'wun e en ni nge chu'iy e gur e gab m'on rog, nga fin gu migid." Me ga'ar fare mo'on, "Bay gu chu'iy." ⁵ Me ga'ar Boaz, "Fa'an ga ra chu'iy e re gi binaw nem rok Naomi, mi Ruth ni be' u Moab nike yim' figirngin e nge mang le'engim, ni fan e nge par e gi binaw nem u lan e tabinaw rok e en ke yim' ni figirngin." ⁶ Me fulweg fare mo'on ni ga'ar, "Fa'anra er rogon me ere dab kug maruwel nga mat'awug ni nggu chu'iy e re gi binaw nam, ya tirog e bitir e davi mang gayog rorad. Gur e ngam chu'iy; mi gag e kabfel' ni dab gu chu'iy."

⁷ Irera' e yalen kakrom rok yu Israel nib l'ag rogon ko binaw ni kan chu'iy ara kan thiliyeg: Cha' ni nge pi' e binaw ni chuway' e nge fek baraba' e sus rok nge pi' ngak e cha' ni ir e nge chu'iy. Irera' rogon nma dag piyu Israel nike duwigil bbugithin. ⁸ Ere fa'ani ga'ar fare mo'on ngak Boaz, "Bayi mang gur e ngam chu'iy," me fek baraba' e sus rok nge pi' ngak Boaz. ⁹ Ma aram me ga'ar Boaz ngak e pi'in pi'lal nge urngin e tin bay e girdi' u rom, "Gimed gubin ni kam guyed e daba' ni i par nib mil suwon ngak Elimelek, nge Kilion nge Mahlon. ¹⁰ Mi Ruth ni be' u Moab,

ni le'engin Mahlon nike yim', e aram e ke mang le'engig, ya nge par e binaw u lan e tabinaw rok e re mo'on ni ba'aram nike yim', ni fan e nge dabi math fithingan u fithik' girdi'en ngu lan binaw rok. Gimed e mich ko pin'ey e daba'." ¹¹ Pi'in yad ma yog e thin nge girdi' ni yad bay u rom e ra ga'argad, "Errpgpm. gamad e kug manged mich riy. Mang e yigi ayuwegh SOMOL le'engim nge bod Roachel nge Leah, nra diyen nigew bo'or e bitir ku Jakob. Mang e yigi yo'or ban'en rom u lan fare ke girdi' rok Efrath me gilbugwam u lan yu Bethlehem. ¹² Mang yigi ngongliy e pi bitir ni bayi pi' SOMOL ngom rok e re pin ney ni kab rugod e naun rom ni bod e naun rok Perez, nib mo'on ni fak Judah nge Tamar."

Boaz nge pi'in owchen

¹³ Me fek Boaz Ruth nga tabinaw rok ni aram e ke mang le'engin; miyow par me ayuweg SOMOL Ruth nge diyen, me gargel nib pumo'on. ¹⁴ Me ga'ar e pi'in ppin ngak Naomi, "Ke magaer SOMOL! Ya ke pi' ba pumo'on ngom ni fak be' ni fakam ni ir e nge changar ngom. Mang e yigi gilbuguwan e re pagel nem u Israel! ¹⁵ Mang e yigi ayuwegnem nge fel' lanin'um me ayuwegnem ko ngiyal' ni kam pilibthir. Fare pin ni i figirngiy fakem, ni ir e ke diyennag e re tir ney e ri gab t'uf rok, ma ka ba ga' e ayuw nra tay ngom ko ayuw nra pi' medlip i pumo'on ni fakam ngom." ¹⁶ Me fek Naomi fare tir nge dibey, me ayuweg. ¹⁷ Ma pi'in ppin nib chugur taferad ngaram e ra tunguyed fithingan fachi pagel ni Obed; i lungurad, "Kan gargeleg bochi pagel ngak Naomi!" Chi pagel

nem e ir e chitamngin Jesse, ni chitamngin David.
18-22 Irera' rogon e tha' ko tabinaw ni yib rok Perez
nge mada' ngak David: I tabab rok Perez, me yib
Hezron, me yib Ram, me yib Amminadab, me yib
Nahshon, me yib Salmon, me yib Boaz, me yib
Obed, me yib Jesse, nge mada' ngak David.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788